

Opracował:

Tadeusz Trepanowski (Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów)

email: t.trepanowski@interia.pl

Basia-Bluma Zylbersztejn vel Silverstein biogram emigrantki z Wysokiego Mazowieckiego¹

Basia-Bluma Zylbersztejn urodziła się 15 września 1900 r. w Wysokiem Mazowieckiem. Rodzicami jej byli Jankiel i Chana Tejga z domu Nabożna, małżonkowie Zylbersztejn.

W księdze urodzonych wyznania niechrześcijańskiego z Okręgu Bożniczego w Wysokiem Mazowieckim z 1900 r. brak jest zapisu potwierdzającego jej narodzenie. Fakt

---

¹ Niniejsze opracowanie powstało dzięki uprzejmości pani Anny Jankowskiej kierującej łomżyńskim oddziałem Archiwum Państwowego w Białymstoku, która umożliwiła mi wgląd w księgi Okręgu Bożniczego miasta Wysokie Mazowieckie. Jedną z nich to alegata, czyli zbiór dokumentów składanych przez osoby zawierające związek małżeński. Wśród nowożeńców była między innymi Basia Bluma Zylbersztejn urodzona w Wysokiem Mazowieckiem, a mieszkająca na stałe w USA. Odnalezione w księdze dokumenty złożone w związku z jej ślubem w 1936 r., stały się punktem wyjścia do poznania jej wcześniejszych i dalszych, emigracyjnych losów.

przyjścia dziecka na świat nie został zgłoszony przez ojca i w związku z tym nie spisano urzędowego aktu. Dokument taki sporządzono wiele lat później, dopiero w 1936 r.

Z zawodu była krawcową. Umiejętność szycia dawała jej szerokie możliwości zatrudnienia i zarobkowania w każdym miejscu pobytu czy zamieszkania. W 1927 r. postanowiła wyemigrować na stałe do USA. Mimo że w latach 20. przepisy emigracyjne Stanów Zjednoczonych był bardziej restrykcyjne niż na przełomie XIX i XX w., co znacznie ograniczało liczbę przyjmowanych imigrantów, Basia-Bluma Zylbersztejn uzyskała wizę imigracyjną. Wystawiono ją 1 sierpnia 1927 r. w Ambasadzie Amerykańskiej w Warszawie.

Być może w uzyskaniu wizej pomógł fakt posiadania rodziny w USA. W nowojorskiej dzielnicy Brooklyn, pod adresem 9136 Gold Street mieszkał jej brat Izydor. Próżno by jednak szukać go na listach okrętowych, gdyby ktoś chciał ustalić datę jego wyjazdu. Nie dość, że w Ameryce występował pod nazwiskiem Isidor Silverstein (pisownia nazwiska uległa zniekształceniu lub celowej zmianie), to do Stanów Zjednoczonych wyemigrował jako Napsohn Israel. Był jednym z pasażerów statku „Nieuw Amsterdam”, który 12 lipca 1910 r. opuścił port w Rotterdamie w Holandii.

Mimo że z dokumentów amerykańskich wynika, iż urodził się 15 stycznia 1895 r., to w księdze z Okręgu Bożniczego w Wysokiem Mazowieckiem z lat 1891–1896 nie odnajdziemy zapisu potwierdzającego jego narodziny. Podobnie jak w przypadku zaniedbania zgłoszenia faktu urodzenia jego siostry, również jego przyjście na świat nie zostało zgłoszone i w związku z tym nie sporządzono aktu urodzenia. Niestety nie były to odosobnione przypadki. Bardzo często Żydzi nie zgłaszali faktu urodzenia swoich dzieci, a akty urodzenia sporządzano dopiero, gdy żądano ich przedstawienia przy zawieraniu związków małżeńskich. Możliwe, że zaniedbania te wynikały z niechęci do kontaktu z księżmi katolickimi. Od 1 maja 1808 r. na mocy Kodeksu Napoleona, w Księstwie Warszawskim urzędnikiem stanu cywilnego był proboszcz parafii katolickiej, który miał prowadzić trzy rodzaje ksiąg: urodzin, ślubów i zgonów dla ludności wszystkich wyznań, w tym Żydów. Akty urodzenia miały być sporządzane w ciągu 3 dni. Inną przyczyną niezgłaszania urodzeń mogły być opłaty pobierane za sporządzenie wpisów.

Przy bracie Basi-Blumy Zylbersztejn warto się na chwilę zatrzymać, by pokazać pewne zawiłości i wątpliwości związane z nazwiskiem tej rodziny, a także jak trudny i żmudny jest proces poszukiwań genealogicznych i ustalania tożsamości osób, które urodziły się 130 lat temu. Po ustaleniu nazwiska, pod jakim Izydor wyjechał do Ameryki, odnalazłem listę pasażerską statku, na której zapisane były dane pasażerów. Początkowo myślałem, że Izydor Zylbersztejn odkupił od kogoś bilet i dlatego wyjeżdżał pod innym nazwiskiem. Jednak, gdy przeanalizowałem zapisy na liście, okazało się, że zgadza się imię ojca Napsohna Israela i Basi

wyjazdowych, pożegnaniu się z rodziną i znajomymi, wyposażona w niezbędny ekwipunek podróży, opuściła rodzinną miejscowość i wyjechała do miasta Danzig (Wolne Miasto Gdańsk)⁴, gdzie została zaokrętowana na parowcu „SS Lituania”. Na jego pokładzie 20 września 1927 r. wypłynęła do Nowego Jorku. Oprócz bagażu podróznego posiadała przy sobie gotówkę w kwocie 50\$. Taką kwotę określały przepisy emigracyjne jako minimalną, wymaganą od pasażerów przybywających do Ameryki.

Na arkuszu listy pasażerskiej w rubrykach, w których wpisywano informacje o pasażerach, odnotowano, że najbliższą jej osobą pozostałą w starym kraju był ojciec Jankiel Zylbersztejn. Podano również jej krótki rysopis. Basia-Bluma miała 5 stóp i 1cal (około 155 cm) wzrostu, włosy brąz, oczy niebieskie, stan zdrowia dobry, znaków szczególnych brak.

HEAD-TAX STATUS		NAME IN FULL		Age	Sex	Height	Complexion	Build	Other
Family name	Given name	Yrs.	Sex.	Yrs.	Sex.	Yrs.	Sex.	Yrs.	Sex.
Zilberstein	Basia	27	F	5	1	155	Brown	Slender	Good

Wycinek listy pasażerskiej z nazwiskiem Zilberstejn Bluma, lat 27, krawcowa⁵

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

S.S. S.S. Lituania

Passengers sailing from Danzig

25 Sep 1927

No.	HEAD-TAX STATUS	NAME IN FULL	Age	Sex	Height	Complexion	Build	Other	Remarks
1		Zilberstein, Basia	27	F	5	1	155	Brown	Slender
2		Zilberstein, Jankiel	50	M	5	1	155	Brown	Slender
3		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
4		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
5		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
6		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
7		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
8		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
9		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
10		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
11		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
12		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
13		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
14		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
15		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
16		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
17		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
18		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
19		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
20		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
21		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
22		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
23		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
24		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
25		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
26		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
27		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
28		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
29		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
30		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
31		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
32		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
33		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
34		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
35		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
36		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
37		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
38		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
39		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
40		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
41		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
42		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
43		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
44		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
45		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
46		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
47		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
48		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
49		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...
50		Zilberstein, [Name]	...	...	...	...	...	...	...

Pierwsza strona listy pasażerskiej statku SS „Lituania” płynącego do Nowego Jorku

20 września 1927 r.⁶

⁴ Wolne Miasto Gdańsk należało do polskiej strefy celnej i znajdowało się pod opieką polskiej dyplomacji, ale władze sprawowali w nim Niemcy. To oni stanowili 90 proc. jego mieszkańców. Oficjalnie było nadzorowane przez Ligę Narodów, która praktycznie nie miała nic do powiedzenia. Formalnie niezależne, marzyło o zależności od Niemiec. Wolne Miasto Gdańsk było jednym wielkim paradoksem. Dopiero po II wojnie światowej Gdańsk stał się miastem polskim.

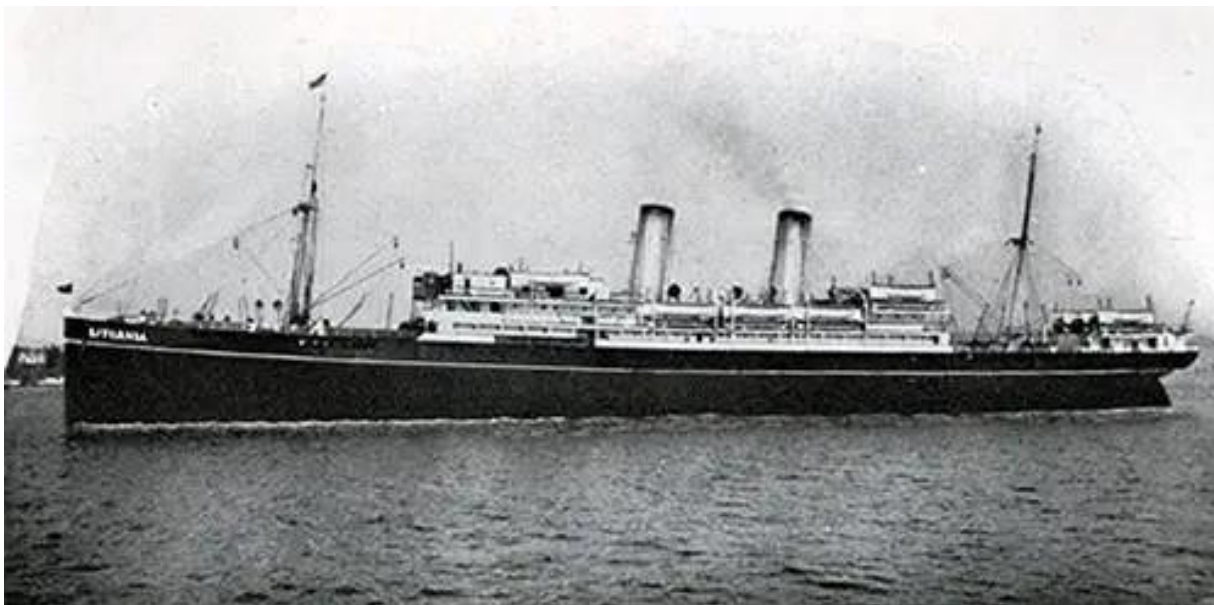
⁵<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-95WD>

SD9?i=481&cc=1923888&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3AKXG9-HLK

⁶ Tamże.

SS Lituania jeden ze statków floty Baltic America Line – 1920⁸

Kabiny „Lituanii” i „Estonii” zaprojektowano z myślą o wygodzie pasażerów, dlatego nawet pomieszczenia drugiej klasy na obu parowcach znajdowały się bezpośrednio na śródokręciu, przy promenadzie i na pokładzie głównym. Dzięki stabilności i ogólnemu komfortowi obydwie statki zapracowały sobie na dobrą reputację. Ponadto firma Baltic America Line dołożyła wszelkich starań, aby podróż wszystkimi parowcami była jak najbardziej bezpieczna. Statki wyposażono w podwójne dna komorowe, wodoszczelne przedziały, kompasy żyroskopowe zapewniające najwyższy stopień bezpieczeństwa żeglugi, także podczas mglistej pogody, w podwodne dzwony sygnalizacyjne oraz posiadały wystarczającą liczbę łodzi i kół ratunkowych dla wszystkich pasażerów i załogi.

Linia Baltic America została utworzona z liniowców byłej Rosyjskiej Kompanii Wschodnioazjatyckiej „Czaar”, „Czaritza” i „Kursk”, których nazwy przemianowano na „Estonię”, „Lituanie” i „Polonię”, oraz oflagowano duńską banderą. Świadczyła pasażerskie usługi przewozowe między portami Libau,⁹ Gdańskiem, Hamburgiem, Halifaxem i Nowym Jorkiem.

Libau było portem terminalowym dla Rosji i krajów bałtyckich (Łotwy, Estonii i Litwy).

Gdańsk (wtedy jeszcze Danzig – Wolne Miasto), stanowił miejsce zaokrętowania dla

---

⁸https://www.ggarchives.com/OceanTravel/Brochures/BalticAmLn-1920s-FleetAndServices.html#google_vignette

⁹ Libau, a właściwie Lipawa (po łotewsku Liepāja), Największe miasto w zachodniej części Łotwy, w Kurlandii w regionie Kurzeme nad Morzem Bałtyckimi Jeziorem Lipawskim. Drugie pod względem wielkości miasto portowe Łotwy a trzecie co do wielkości miasto na Łotwie, po Rydze i Dyneburgu. Nazwa Libau używana była przez Niemców.

pasażerów wracających do Stanów Zjednoczonych z Niemiec, Polski, Czechosłowacji, Rumunii i innych krajów Europy Środkowej.

Hamburg był portem w Niemczech, gdzie dobierano na pokład pasażerów udających się do USA i Kanady, a Halifax, w którym statek opuszczali pasażerowie udający się do Kanady. Nowy Jork był docelowym miejscem podróży w USA.

Baltic America Line działała niecałe dziesięć lat, w latach dwudziestych XX wieku. W 1930 r. została przejęta przez Polską Żeglugę Transatlantycką (Gdynia-Amerika Linje).

Okładka, broszury linii Baltic America. Broszura pochodzi z początku lat dwudziestych XX wieku¹⁰.

Basia Bluma Zylbersztejn przybyła do Nowego Jorku 4 października 1927 r. Po przejściu odprawy emigracyjnej na Ellis Island, udała się w dalszą drogę do dzielnicy Brooklyn, gdzie pod adresem 9136 Gold Street mieszkał jej brat Izydor.

W styczniu 1929 r. Izydor złożył deklarację przyjęcia obywatelstwa Stanów Zjednoczonych, tzw. „first papers”¹¹. W dokumencie tym podał swój aktualny adres zamieszkania: 1015 Hegeman Avenue Brooklyn New York. Ten sam adres podała Basia Bluma Zylbersztejn, gdy 24 października 1930 r. w Sądzie Okręgowym Wschodniej Dzielnicy Nowego Jorku również złożyła dokumenty o przyznanie obywatelstwa Stanów Zjednoczonych. Występowała wtedy jako Bessie Silverstein i tak zapisała swoje nazwisko, składając podpis pod dokumentami, podając jednocześnie, że granicę Stanów Zjednoczonych przekroczyła pod nazwiskiem Bluma Zilbersztejn (różna pisownia nazwiska Zylbersztejn – Zilbersztejn).

¹⁰ https://www.ggarchives.com/OceanTravel/SteamshipLines/BalticAmericaLine.html#google_vignette

¹¹ Dokumenty złożone przez osobę deklarującą zamiar ubiegania się o obywatelstwo amerykańskie jako pierwszy krok w procesie naturalizacji.

U. S. DEPARTMENT OF LABOR
BUREAU OF NATURALIZATION

No. 2 82265
181827

CERTIFICATE OF ARRIVAL

I HEREBY CERTIFY that the Immigration records of the Department of Labor show that the alien named below arrived at the port, on the date, and in the manner shown, and was lawfully admitted to the United States of America for permanent residence.

Port of entry: **New York, N. Y.**
Name: **Bluma Zilbersztejn**
Date: **Oct. 4, 1927**
Manner of arrival: **SS Lituania**

I FURTHER CERTIFY that this certificate of arrival is issued under authority of, and in conformity with, the provisions of the Act of June 29, 1906, as amended, solely for the use of the alien herein named and only for naturalization purposes.

IN WITNESS WHEREOF, this Certificate of Arrival is issued
Aug. 1, 1930

BY DIRECTION OF THE SECRETARY OF LABOR.

rwm

Raymond F. Crist
Commissioner of Naturalization.

Form 161 U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1929 14-2601

Dokument poświadczający legalne przybycie Blumy Zilbersztejn na teren Stanów Zjednoczonych wydany 1 sierpnia 1930 r. przez Departament Pracy ¹²

UNITED STATES OF AMERICA

181827
No. **189123**

TRIPPLICATE
of
UNITED STATES OF AMERICA

DECLARATION OF INTENTION
(Invalid for all purposes seven years after the date hereof)

STATE OF NEW YORK In the _____ DISTRICT _____ Court
EASTERN DISTRICT OF NEW YORK ss: of UNITED STATES of BROOKLYN NY

I, **BESSIE SILVERSTEIN**
now residing at 105 Madison Ave., Brooklyn, Kings, NY
occupation dressmaker, aged 30 years, do declare on oath that my personal description is:
Sex female, color white, complexion fair, color of eyes brown,
color of hair brown, height 5 feet 2 inches; weight 125 pounds; visible distinctive marks _____
race Hebrew; nationality Polish
I was born in Bialystok, Poland, on September 15, 1900
I am not married. The name of my wife or husband is _____
we were married on _____ at _____; she or he was
born at _____ entered the United States
at _____ for permanent residence therein, and now
resides at _____ I have no children, and the name, date and place of birth,
and place of residence of each of said children are as follows: _____

I have not heretofore made a declaration of intention: Number _____ on _____
at _____
my last foreign residence was Bialystok, Poland
I emigrated to the United States of America from Free City of Danzig
my lawful entry for permanent residence in the United States was at New York, NY
under the name of Bluma Zilbersztejn on October 4, 1927
on the vessel Lituania
I will, before being admitted to citizenship, renounce forever all allegiance and
fidelity to any foreign prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly,
by name, to the prince, potentate, state, or sovereignty of which I may be at
the time of admission a citizen or subject; I am not an anarchist; I am not a
polygamist nor a believer in the practice of polygamy; and it is my intention in
good faith to become a citizen of the United States of America and to reside
permanently therein; and I certify that the photograph affixed to the duplicate
and triplicate hereof is a likeness of me: So HELP ME GOD.

Bessie Silverstein
Subscribed and sworn to before me in the office of the Clerk of said Court,
at Brooklyn, NY, this 2 day of October
anno Domini 1930 Certification No. 2-52265 from the Commis-
sioner of Naturalization showing the lawful entry of the declarant for permanent
residence on the date stated above, has been received by me. The photograph
affixed to the duplicate and triplicate hereof is a likeness of the declarant.

Edward Marco
DEPUTY Clerk of the U S DISTRICT Court.
By _____ Deputy Clerk.

Form 2999-1-A.
U. S. DEPARTMENT OF LABOR
NATURALIZATION SERVICE

Deklaracja woli przyjęcia obywatelstwa Stanów Zjednoczonych złożona przez Bessie Silverstein alias Basia Bluma Zylbersztejn ¹³

¹² <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CSMP-H3QY-N?view=index&action=view>

¹³ Tamże.

3 czerwca 1933 r. Bessie Silverstein złożyła w Sądzie Okręgowym Wschodniej Dzielnicy Nowego Jorku petycję o nadanie jej obywatelstwa amerykańskiego. Zarówno w dokumencie Declaration Of Intention jak i w Petition For Citizenship, jako miejsce jej urodzenia podano Białystok. Nie jest to zgodne z prawdą, ale praktyka była taka, że imigrantom jako miejsce urodzenia czasem wpisywano nazwę miasta powiatowego lub wojewódzkiego, z którego pochodzili. W tym przypadku Białystok określał stolicę województwa białostockiego, do którego terytorialnie przynależało Wysokie Mazowieckie.

97 B B W 130-5-4 1/2

ORIGINAL
(To be retained by clerk)

UNITED STATES OF AMERICA

Petition FOR CITIZENSHIP

No. 181827

To the Honorable the U. S. District Court of Eastern District at Brooklyn, NY

The petition of Bessie Silverstein, hereby filed, respectfully shows:

(1) My place of residence is 1015 Hegegan Ave., Brooklyn, NY (2) My occupation is dressmaker

(3) I was born in Bialystok, Poland on September 15, 1900 My race is Hebrew

(4) I declared my intention to become a citizen of the United States on October 24, 1930 in the U. S. District Court of Eastern District, at Brooklyn, NY

(5) I am not married. The name of my wife or husband is _____; he was we were married on _____ at _____; he was born at _____ on _____ entered the United States at _____ on _____ for permanent residence therein, and now resides at _____ I have no children, and the name, date, and place of birth, and place of residence of each of said children are as follows: _____

(6) My last foreign residence was Bialystok, Poland I emigrated to the United States of America from Danzig My lawful entry for permanent residence in the United States was at New York, NY under the name of Bluma Zilberstejn on October 4, 1927, on the vessel SS. Lithuania as shown by the certificate of my arrival attached hereto.

(7) I am not a disbeliever in or opposed to organized government or a member of or affiliated with any organization or body of persons teaching disbelief in or opposed to organized government. I am not a polygamist nor a believer in the practice of polygamy. I am attached to the principles of the Constitution of the United States and well disposed to the good order and happiness of the United States. It is my intention to become a citizen of the United States and to renounce absolutely and forever all allegiance and fidelity to any foreign prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly to _____
The Republic of Poland and (or) The State of Russia

(8) I am able to speak the English language.

(9) I have resided continuously in the United States of America for the term of five years at least immediately preceding the date of this petition, to wit, since October 4, 1927 and in the County of Kings this State, continuously next preceding the date of this petition, since October 4, 1927, being a residence within said county of at least six months next preceding the date of this petition.

(10) I have not heretofore made petition for citizenship: Number _____ on _____ at _____ and such petition was denied by that Court for the following reasons and causes, to wit: _____ and the cause of such denial has since been cured or removed.

Attached hereto and made a part of this, my petition for citizenship, are my declaration of intention to become a citizen of the United States, certificate from the Department of Labor of my said arrival, and the affidavits of the two verifying witnesses required by law.

Wherefore, I, your petitioner, pray that I may be admitted a citizen of the United States of America, and that my name be changed to _____

I, your aforesaid petitioner being duly sworn, depose and say that I have read this petition and know the contents thereof; that the same is true of my own knowledge except as to matters herein stated to be alleged upon information and belief, and that as to those matters I believe it to be true; and that this petition is signed by me with my full, true name.

Bessie Silverstein
(Complete and true signature of petitioner)

AFFIDAVITS OF WITNESSES

Harry Manes, occupation Bailor
residing at 1611 Lincoln Place, Brooklyn, NY, and
Minnie Manes, occupation housewife
residing at 1611 Lincoln Place, Brooklyn, NY

each being severally, duly, and respectively sworn, depose and says that he is a citizen of the United States of America; that he has personally known and has been acquainted in the United States with Bessie Silverstein, the petitioner above mentioned, since June 1, 1928

and that to his personal knowledge the petitioner has resided in the United States continuously preceding the date of filing this petition, of which this affidavit is a part, to wit, since the date last mentioned, and at Brooklyn, NY, in the County of Kings this State, in which the above-entitled petition is made, continuously since June 1, 1928, and that he has personal knowledge that the petitioner is and during all such periods has been a person of good moral character, attached to the principles of the Constitution of the United States, and well disposed to the good order and happiness of the United States, and that in his opinion the petitioner is in every way qualified to be admitted a citizen of the United States.

Harry Manes
(Signature of witness)

Subscribed and sworn to before me by the above-named petitioner and witnesses in the office of the Clerk of said Court at Brooklyn, NY this 3 day of June, Anno Domini 1933 hereby certify that certificate of arrival No. 2-82265 from the Department of Labor, showing the lawful entry for permanent residence of the petitioner above named, together with declaration of intention No. 189123 of such petitioner, has been by me filed with, attached to, and made a part of this petition on this date.

Thomas MacPherson (SEAL)
Deputy Clerk.

Form 2204-1-A
U. S. DEPARTMENT OF LABOR
NATURALIZATION SERVICE
14-2018

No. 1343

Petycja Bessie Silverstein o nadanie jej obywatelstwa amerykańskiego¹⁴

¹⁴ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CSMP-H3CF-L?view=index&action=view>

5 września 1933 r. Bessie Silverstein złożyła przysięgę wierności Stanom Zjednoczonym i uzyskała obywatelstwo amerykańskie oraz certyfikat nr 3734551, potwierdzający ten fakt.

B

UNITED STATES OF AMERICA
PETITION FOR CITIZENSHIP

OATH OF ALLEGIANCE

I hereby declare, on oath, that I absolutely and entirely renounce and abjure all allegiance and fidelity to any foreign prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly to.....

The Republic of Poland and (or) The State of Russia

of whom (which) I have heretofore been a subject (or citizen); that I will support and defend the Constitution and laws of the United States of America against all enemies, foreign and domestic; that I will bear true faith and allegiance to the same; and that I take this obligation freely without any mental reservation or purpose of evasion: SO HELP ME GOD. In acknowledgment whereof I have hereunto affixed my signature.

Bessie Silverstein
(Signature of petitioner)

Sworn to in open court, this 5 day of September, A. D. 1933

By *Thomas Macpherson* Deputy Clerk.

NOTE.—In renunciation of title of nobility, add the following to the oath of allegiance before it is signed: "I further renounce the title of (give title or titles) an order of nobility, which I have heretofore held."

Petition granted: Line No. .... of List No. .... and Certificate No. 3734551 issued.

Petition denied: List No. ....

Petition continued from ..... to ..... Reason .....

14-2018

ADMITTED
JUDGE CAMPBELL
LIST No. 3224

Dokument zawierający treść przysięgi potwierdzony własnoręcznym podpisem Bessie Silverstein¹⁵

W USA Basia-Bluma nie założyła rodziny. Utrzymywała się sama, prawdopodobnie zarabiając na życie szyciem. Od chwili przyjazdu do USA mieszkała ze swoim bratem Izydorem i jego rodziną.

¹⁵ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CSMP-H3CF-1?view=index&action=view>

Początkowo pod adresem 9136 Gold Street, a około 1929 pod adresem 1015 Hegeman Avenue, (ulica położona w dzielnicy East New York na Brooklynie w stanie Nowy Jork. Mieszkali w wielorodzinnym domu o powierzchni 2480 stóp kwadratowych, mającym 5 sypialni i 3 łazienki.

Dom pierwszy z prawej, położony pod adresem 1015 Hegeman Avenue, Brooklyn New York¹⁶

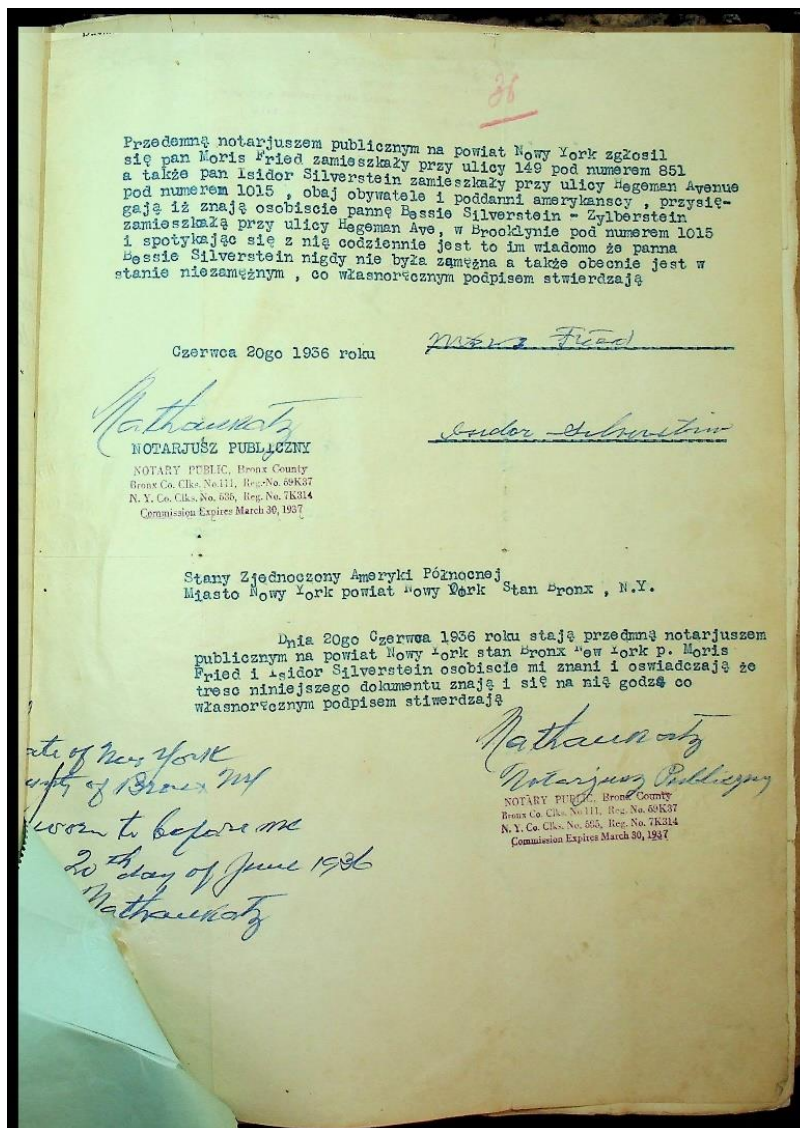
Trzy lata później, w 1936 r. Basia Bluma Zylbersztein alias Bessie Silverstein złożyła wniosek do władz o wydanie paszportu amerykańskiego w związku z planowaną podróżą do Polski. Przychylnono się do jej prośby i otrzymała paszport o numerze 305169 wydany w Waszyngtonie 9 czerwca 1936 r. Prawdopodobnie pod koniec czerwca lub w lipcu 1936 r. Basia-Bluma przyjechała do Wysokiego Mazowieckiego, by odwiedzić wiekowych już rodziców, ale nie był to jedyny cel jej wyjazdu.

20 czerwca 1936 r. notariusz publiczny dzielnicy Bronx, powiatu New York, w stanie New York, Nathan Kałz wystawił zaświadczenie, że przed nim jako notariuszem publicznym stanęli dwaj obywatele i poddani amerykańscy, pan Moris Fried zamieszkały przy 149 ulicy pod numerem 851 oraz Isidor Silverstein zamieszkały przy ulicy Hegeman Avenue pod numerem 1015 i złożyli przysięgę, że znają osobiście pannę Bessie Silverstein – Zylberstein, zamieszkałą przy ulicy Hegeman Ave w Brooklynie pod numerem 1015 i spotykają się z nią codziennie i że jest im wiadomo, że nigdy nie była zamężna, a także obecnie jest w stanie niezamężnym, co własnoręcznym podpisem stwierdzają.

Dodatkowo zaświadczenie zawierało oświadczenie notariusza, że stojące przed nim osoby są mu osobiście znane oraz, że oświadczają oni, że zapoznali się z treścią sporządzonego przez notariusza dokumentu i się z nią godzą, co potwierdzają złożonymi przez siebie podpisami.

¹⁶<https://www.google.com/maps/@40.6668516,-73.8755647,3a,75y,327.05h,91.54t/data=!3m6!1e1!3m4!1s8YKDn01kQxEKSiEnLDG31A!2e0!7i16384!8i8192?entry=ttu>

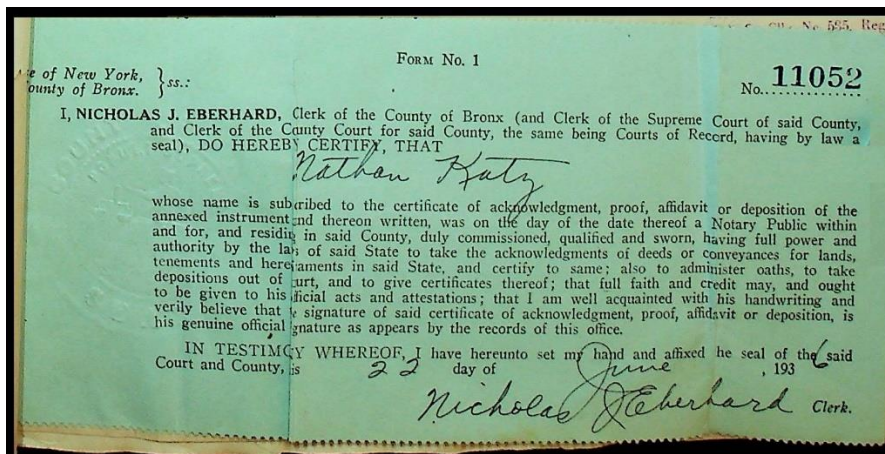

Zaświadczenie wydane przez nowojorskiego notariusza¹⁷

Do niniejszego zaświadczenia nowojorskiego notariusza dołączone zostało oświadczenie Nicholasa J. Eberharda – urzędnika Sądu Najwyższego hrabstwa Bronx, opatrzone pieczęcią i jego podpisem oraz datą 22 czerwca 1936 r. stwierdzające, że Nathan Katz, którego nazwisko widnieje w poświadczeniu oświadczenia złożonego pod przysięgą, był w dniu jego składania notariuszem w obrębie wspomnianego hrabstwa, oraz że zamieszkiwał w nim i był należycie wykwalifikowany, zaprzysiężony i upoważniony, oraz posiadał na mocy prawa tego stanu pełną władzę do przyjmowania potwierdzeń aktów prawnych lub przeniesienia własności gruntów, kamienic i tutejszych nieruchomości we wspomnianym stanie i poświadczał to; także do składania przysięg, przyjmowania zeznań poza sądem i wydawania zaświadczeń; że można i należy w pełni wierzyć, że podpis pod wspomnianymi

¹⁷ Dokument przechowywany w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177, sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

poświadczeniami, potwierdzeniami, dowodami, oświadczeniami lub złożonymi zeznaniami jest jego prawdziwym podpisem urzędowym, jak wynika z akt tego urzędu.

Poświadczenie Nicholasa J. Eberharda – urzędnika Sądu Najwyższego hrabstwa Bronx¹⁸

Dodatkowo, na odwrotnej stronie zaświadczenia nowojorskiego notariusza publicznego urzędnik Polskiego Konsulatu Generalnego w Nowym Jorku poświadczył własnoręcznie podpisu Nicholasa J. Eberharda – urzędnika Sądu Najwyższego hrabstwa Bronx.

Wycinek odwrotnej strony zaświadczenia nowojorskiego notariusza publicznego zawierający potwierdzenie własnoręcznego podpisu Nicholasa J. Eberharda¹⁹

Powyższe dokumenty przywiozła ze sobą do Polski Basia Bluma Zylbersztejn, co niezbicie świadczy o tym, że celem jej przyjazdu do Polski było również zamążpójście. Wiele wskazuje na to, że swojego przyszłego męża miała poznać dopiero po przyjeździe do Polski. Do sporządzenia aktu ślubu potrzebny był wypis z aktu urodzenia, a takowego przyszła panna młoda nie miała.

26 października 1936 r. w mieście Wysokie Mazowieckie Basia Bluma Zylbersztejn alias Bessie Silverstein, w obecności swojego ojca Jankiela Zylbersztejna i dwóch świadków,

¹⁸ Dokument przechowywany w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177, sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

¹⁹ Tamże.

stawiła się przed urzędnikiem stanu cywilnego dla wyznań niechrześcijańskich w celu sporządzenia jej aktu urodzenia, który wcześniej z winy ojca nie został sporządzony. Formalne i urzędowe zarejestrowanie faktu urodzenia Basi Blumy Zylbersztejn nastąpiło dopiero po 36 latach.

Jest to bardzo istotna informacja i przykład dla osób poszukujących aktów urodzenia swoich przodków w Okręgach Bożniczych. Nie zawsze akty były sporządzane, a jeśli, to po kilku, a czasem po kilkunastu czy po kilkudziesięciu latach. W przypadku osób, które wyemigrowały za granicę jako dzieci i później nie miały potrzeby załatwiania spraw urzędowych w Polsce, akty te nigdy nie zostały sporządzone. Taką świadomość muszą mieć ich potomkowie, którzy, dysponując dokładną datą urodzenia swego przodka, wymagają od Archiwów Państwowych w Polsce wydania poświadczonej kopii aktu urodzenia. Często dokument ten jest im niezbędny do uzyskania obywatelstwa polskiego.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE
URZĘDNIK STANU CYWILNEGO
DLA WYZNAŃ NIECHRZEŚCIJAŃSKICH
w Wysokiem-Mazowieckiem

33

Świadectwo Metrykalne
WYDANE NA PODSTAWIE AKTU STANU CYWILNEGO
za rok 1936 № aktu 83

IMIĘ I NAZWISKO URODZ. — ZMARE. — MATKI	URODZ. ONA Zawarli związek małżeński		Imię i nazwisko rodziców
	w m. Wysokiem Mazowieckiem		
Basia-Bluma Zylbersztejn	Dnia	Miesiąca	Roku
	15	września	1900
			Jankiel i Chana Stejga z domu Nabożna matr. Zylbersztejn

Wyraźnie tysiąc *dziewięćsetnego* roku
Wysokie-Mazowieckie, dn. 26 1936 r.

URZĘDNIK STANU CYWILNEGO
BURMISTRZ

Wypis z aktu urodzenia nr 83 sporządzonego w 1936 r.²⁰

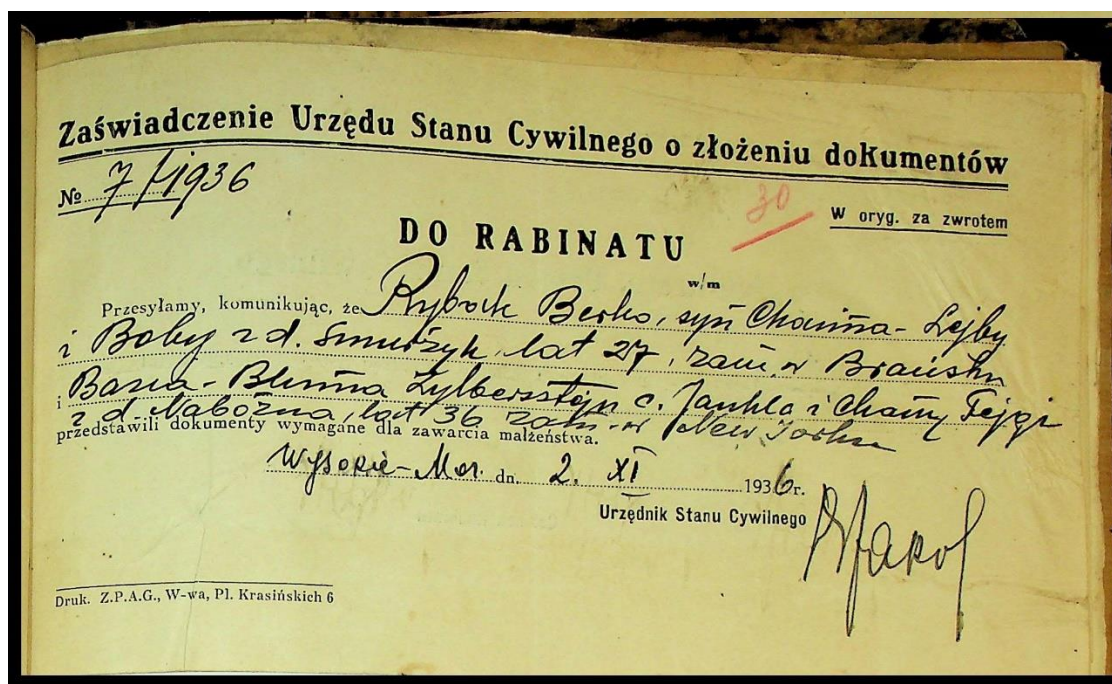
Oryginalny akt urodzenia nr 83 znajduje się w księdze urodzonych w 1936 r. w Okręgu Bożniczym Wysokie Mazowieckie i przechowywany jest w tamtejszym Urzędzie Stanu Cywilnego.

²⁰ Dokument przechowywany w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177, sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

W tym miejscu należy przez chwilę zastanowić się nad opisaną sytuacją i zadać pytanie: jak to możliwe, że osoba, której urodzenie nie zostało zgłoszone i która nie posiadała metryki urodzenia wystawionej przez Urząd Stanu Cywilnego, a co za tym idzie, nie mogła posiadać żadnego legalnego dokumenty tożsamości, wyjechała do Stanów Zjednoczonych i tam uzyskała obywatelstwo oraz paszport amerykański. Może, wyjeżdżając z Polski, legitymowała się podrobionym paszportem zawierającym jej prawdziwe dane? To zagadka, na którą na razie nie znajduję odpowiedzi.

Po sporządzeniu aktu urodzenia Basia Bluma Zylbersztejn mogła już bez przeszkód złożyć dokumenty wymagane do sporządzenia aktu małżeństwa. Jej przyszłym mężem był 27-letni piekarz, Berko Rybak, syn Chaima Lejby i Boby z domu Smurzyk, zamieszkały w Brańsku przy ulicy Sienkiewicza 28 m. 1–2.

2 listopada 1936 r. urzędnik Stanu Cywilnego przesłał do Rabinatu zaświadczenie nr 7/1936 informujące, że Rybak Berko i Basia Bluma Zylbersztejn przedstawili dokumenty wymagane do zawarcia małżeństwa. Dziwne, że zbiór przedstawionych dokumentów nie zawiera odpisu aktu urodzenia Berka Rybaka.

Zaświadczenie o złożeniu dokumentów wymaganych do zawarcia małżeństwa²¹

²¹ Dokument przechowywany w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177, sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

Wyciąg z rejestru mieszkańców 81

Miejscowości miasta Brańska pow. Bielskiego - podl.
 Ulica Sienkiewicza Nr. domu 28 Nr. mieszk. 1-2
 Tom 7 str. 84 Komisarjat P. P.
Brak Z. P. A. G., W-wa, Królewska 23

Nr. porządk.	a) NAZWISKO dla mężatek nazwisko panienskie oraz z poprzedniego (ich) małżeństwa (w) b) IMIONA (kolejność i pisownia imion według metryki urodzenia)	Imiona rodziców i nazwisko panienskie matki	a) Data urodz. b) Miejsce urodzenia (miejscowość, gmina, powiat, wzgl. kraj)	Zamieszkuje w charakterze lokatora głównego, członka rodziny, sublokatora, pracownika	Zawód i stanowisko w zawodzie, stanowiące główne źródło utrzymania	Wyznanie (według metryki)	Stan cywilny i limit drugiego małżonków oraz data i miejsce sporządzenia odpowiedniego aktu	Stosunek do państwa służby wojskowej a) stopień wojsk. b) Nr. gł. ks. ew. lub aneksu wojsk. ewid. ob. wrg. Nr. listy pow. lub Nr. rejestr. c) P. K. U.
1	a) <u>Sybak</u> b) <u>Berko</u>	<u>Charm-Lęta i Barbara ze Smirzykó</u>	a) <u>1909</u> b) <u>Brańsk</u>	<u>ext. rodz.</u>	<u>hikkar</u>	<u>możeszność</u>		Brak danych
2	a) <u>Opłata kancelaryjna w kwocie 21. - 2 gr.</u> b) <u>pobrane i zapisano do kontroli opłat kancelaryjnych pod Nr. 346</u>		a) b)					Brak danych

Data 29 października 1936 r. Zgodność niniejszego wyciągu pieczęć

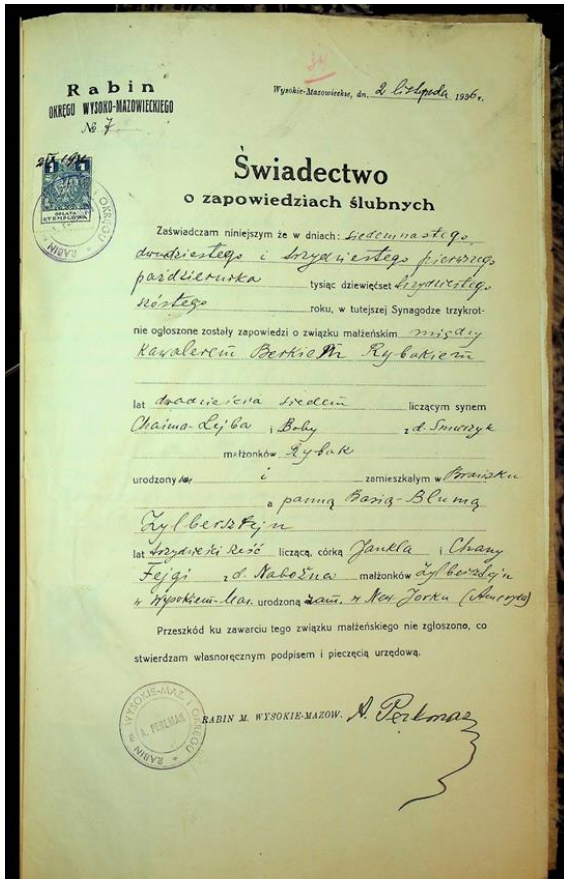
Dowód osobisty nazwa dowodu, Nr., data i urząd, który dowód wystawił	Przynależność państwowa, nr dowodu, stary i nowego, przynależność państwowa, Nr data i urząd wystawiający	Poprzednie miejsce zamieszkania: (miejscowość, gmina, powiat, ulica i N. domu)	Prawne miejsce zamieszkania	a) Data zamieszkania w gminie b) Nr. ks. kontroli ruchu ludności, c) data zapisania do rejestru (zaznaczyć urzędził się w gminie pisać "od urodzenia")	Następne miejsce zamieszkania (miejscowość, gmina, powiat, ulica i Nr. domu (w razie śmierci pisać "Zmarł")	e) Data opuszczenia gminy (albo data i miejsce zgonu) b) Nr. ks. kontroli ruchu ludności, c) Data stwierdzenia z rejestru	Adnotacja o karach	UWAGI
	<u>gmin 5</u>			a) b) c)		a) b) c)		Brak danych

rejestrem mieszkańców stwierdzam. Burmistrz m. Brańska

Wyciąg z rejestru mieszkańców miasta Brańska, woj. bielsko-podlaskie wydany 29 października 1936 roku ²²

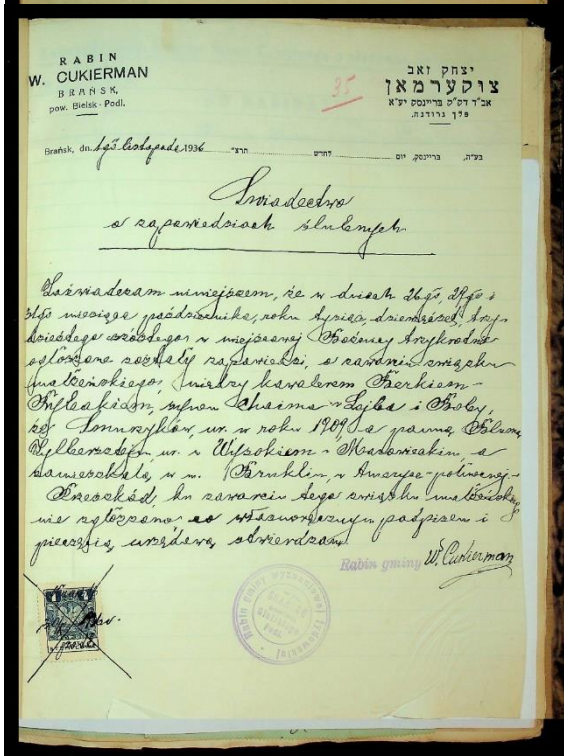
²² Dokument przechowywany w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177 sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

Przed udzieleniem ślubu, dnia 2 listopada 1936 r. Rabin Okręgu Wysoko-Mazowieckiego wystawił świadectwo o zapowiedziach ślubnych, stwierdzając, że w dniach siedemnastego, dwudziestego i trzydziestego pierwszego października 1936 r. w synagodze trzykrotnie ogłoszone zostały zapowiedzi o związku małżeńskim między kawalerem Berkim Rybakiem lat 27 mającym, a panną Basią Blumą Zylbersztejn lat 36 liczącą i zamieszkałą w New Yorku w Ameryce.

Przeszkód ku zawarciu tego związku małżeńskiego nie zgłoszono, co urzędnik potwierdził własnym podpisem i pieczęcią urzędową.

Rabin miasta Wysokie Mazowieckie
A. Perlman

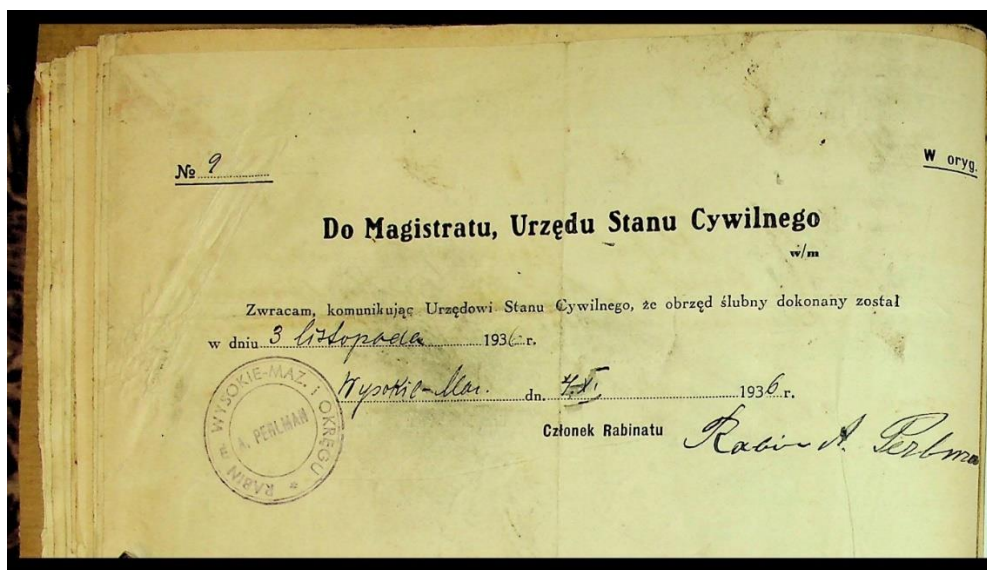

Dokument podobnej treści o zapowiedziach ogłoszonych w dniach 26, 29 i 31 października 1936 r. w bożnicy w Brańsku, wystawił 1 listopada Rabin Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w mieście Brańsku, powiatu Bielsko Podlaskiego, W. Cukierman²³.

²³ Oba dokument przechowywany są w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177, sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

Religijny obrządek zawarcia związku małżeńskiego pomiędzy Basią Blumą Zylbersztejn, a Berkiem Rybakiem odbył się trzeciego listopada 1936 r. w Wysokiem Mazowieckiem. Ślubu udzielił miejscowy rabin Aron Perlman, który przesłał do Magistratu, Urzędu Stanu Cywilnego informację, na podstawie której urzędnik sporządził w księdze zaślubionych akt ślubu.

Informacja rabina o zawartym małżeństwie ²⁴

Akt ślubu zapisany został w księdze zaślubionych osób wyznań niechrześcijańskich Okręgu Bożniczego w Wysokiem Mazowieckiem prowadzonej w latach 1916–1939.

Treść aktu ślubu:

L:7

Działo się w Wysokiem Mazowieckiem dnia czwartego listopada tysiąc dziewięćset trzydziestego szóstego roku o godzinie jedenastej. Stawili się świadkowie: Alter Lew szkolnik²⁵ lat 47 i Josel Pianko, właściciel nieruchomości lat pięćdziesiąt pięć, obydwaj w Wysokiem Mazowieckiem zamieszkali i oświadczyli, że w mieście Wysokiem Mazowieckiem dnia wczorajszego o godzinie dwudziestej pierwszej zawarli religijny związek małżeński Berko Rybak, kawaler, piekarz, lat dwadzieścia siedem liczący, urodzony i zamieszkały w mieście Brańsku powiatu bielskiego – podlaskiego, wyznania mojżeszowego, syn Chaima Lejby i Boby z domu Smurżyk, małżonków Rybak i panna Basia Bluma Zylbersztejn, krawcowa, lat trzydzieści sześć licząca, urodzona w mieście Wysokie Mazowieckie, zamieszkała w Ameryce, Brooklyn, a przebywająca czasowo w Wysokiem Mazowieckiem, wyznania mojżeszowego, córka Jankiela i Chany – Fejgi z domu Nabożna, małżonków Zylbersztejn. Małżeństwo to poprzedziły trzy zapowiedzi ogłoszone w bożnicach: w Brańsku w dniach: dwudziestym szóstym, dwudziestym dziewiątym i trzydziestym pierwszym października roku bieżącego w Wysokiem Mazowieckiem w dniach: siedemnastym, dwudziestym czwartym i trzydziestym pierwszym października roku bieżącego. Ślubu religijnego

²⁴ Dokument przechowywany jest w Archiwum Państwowym w Białymstoku Oddział w Łomży, zespół nr 177 sygn. 98 – Księga zatytułowana „Dokumenty do sporządzanych w 1936 r. aktów ślubu wyznań niechrześcijańskich w Wysokiem Mazowieckiem”.

²⁵ Sługa w synagodze, do którego obowiązków należało upowszechnianie obwieszczeń gminy żydowskiej, wręczanie pozwów sądowych, zwoływanie na modlitwę, zgłaszanie zgonów.

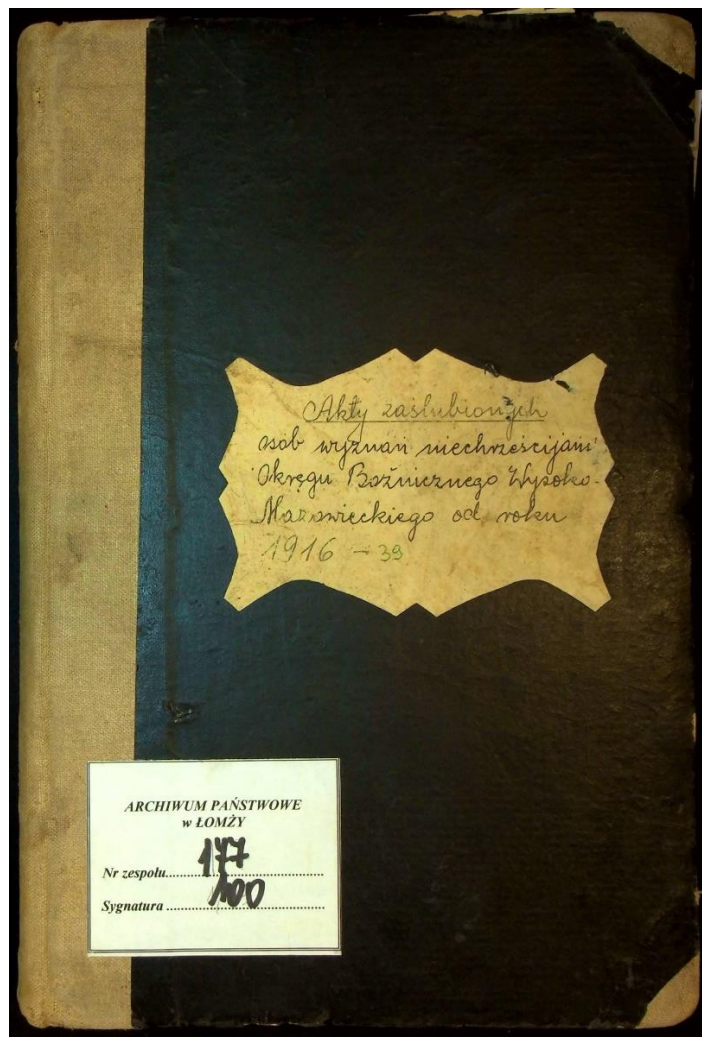

udzielił miejscowy rabin Aron Perlman. Nowożeńcy umowy przedślubnej nie zawarli.
Odczytano, przyjęto i podpisano.

Urządnik Stanu Cywilnego, p. o. Burmistrza
(podpis nieczytelny)

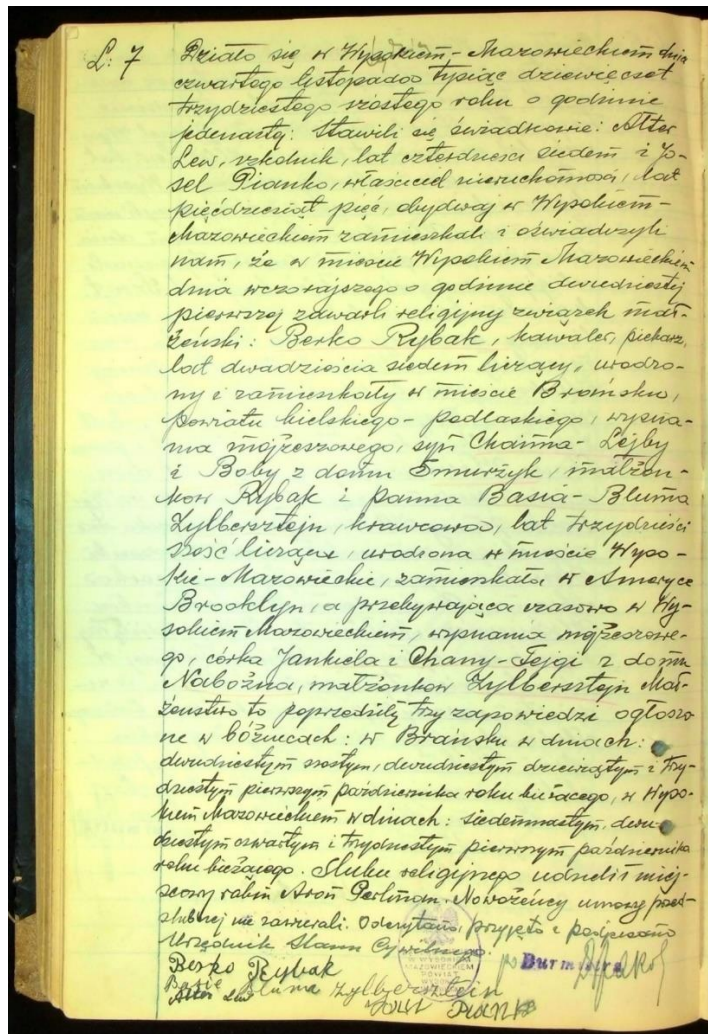
Podpisy:

Berko Rybak, Bessie Bluma Zylbersztein, Alter Lew, Josel Pianko

Księga zaślubionych Okręgu Bożniczego w Wysokim Mazowieckiem²⁶

²⁶ Archiwum Państwowe w Białymstoku Oddział w Łomży.

Skan aktu małżeństwa Basi Blumy Zylbersztein i Berko Rybaka ²⁷

16 listopada 1936 r., dwa tygodnie po ślubie z Berkiem Rybakiem Basia Bluma Zylbersztein, wyruszyła w podróż powrotną do USA. Wypłynęła z portu w Gdyni na statku SS Piłsudski. Na liście pasażerów statku będących obywatelami USA wpisana została z podwójnym nazwiskiem jako: Bessie Silverstein-Rybak. Legitymowała się tym samym paszportem amerykańskim, o numerze 305169, który został jej wydany w Waszyngtonie dnia 9 czerwca 1936 r., w związku z wyjazdem do Polski.

No. on List		NAME IN FULL		AGE	Sex	Married on	IF NATIVE OF UNITED STATES INDICATE POSSESSION OR IF NATIVE OF UNITED STATES, GIVE DATE AND PLACE OF BIRTH (CITY OR TOWN AND STATE)	IF NATURALIZED, GIVE NAME AND LOCATION OF COURT WHICH ISSUED NATURALIZATION PAPERS, AND DATE OF PAPERS	ADDRESS IN UNITED STATES
1	KORNYI	John Joseph	43	m			USPass, Nr. 230502 iss. Wash'n Jul. 20, 36 Naturalization papers not on hand	Home: 403 Whiton Str. Astoria City, Or.	
15	SILVERSTEIN-RYBAK	Bessie	36	w			USPass, Nr. 305169 iss. Wash'n Jun. 9th 36 Naturalization papers not on hand	Home: 1015 Hegeman Ave. B'klyn NY	
3	KUBINSKI	Marjan	48	w			Common Place Cleveland O.	Cleveland O.	

Wycinek listy pasażerskiej obywateli Stanów Zjednoczonych. W czerwonej ramce Bessie Silverstein – Rybak

²⁷ Archiwum Państwowe w Białymstoku, Oddział w Łomży ul. Al. Legionów 35. Zespół 177, sygn. 100.

W podróży nie towarzyszył jej dopiero co poślubiony małżonek Berko Rybak. Jego nazwiska nie odnalazłem wśród innych pasażerów podróżujących do Nowego Jorku. Wyjechał do Ameryki dopiero po roku. Wizę emigracyjną o numerze QIV.3318 uzyskał 3 września 1937 r.

Nie wiadomo, czy tak długo toczyły się procedury związane z uzyskaniem wizy wyjazdowej, czy zaważyły jakieś inne względy, że Berko nie wyjechał do Ameryki razem ze swoją żoną Basią Blumą Zylbersztejn.

Dnia 14 października 1937 r. na statku MS Batory, dowodzonym przez legendarnego kapitana Eustazego Borkowskiego²⁸ Berko Rybak wypłynął z polskiego portu morskiego w Gdyni.

Statek Batory należał do polskich linii żeglugowych. Najpierw były to Gdynia–Ameryka Linie Żeglugowe S.A. (Gdynia America Line - GAL) – polsko-duńska spółka akcyjna z siedzibą w Gdyni, utworzona w 1930 pod nazwą Polskiego Transatlantyckiego Towarzystwa Okrętowego – PTTO (Polish Transatlantic Shipping Company Limited) z myślą o zaznaczeniu polskiej obecności na Atlantyku, a od 1934 r. przekształcona została w Gdynia–Ameryka Linie Żeglugowe²⁹.

MS Batory przy dworcu morskim Gdynia – Ameryka

---

²⁸ Eustazy Borkowski (ur. 12 marca 1887, Warszawa – zm. 9 maja 1960, w Nowym Jorku, Stany Zjednoczone) – kapitan żeglugi wielkiej, dowodzący polskimi transatlantykami w dwudziestoleciu międzywojennym. Kapitan Borkowski to postać barwna, owiana legendami kreowanymi przez siebie i swoją załogę, a utrwalonymi przez Karola Borchardta w książce „Szaman morski”, której jest tytułowym bohaterem.

²⁹ W r. 1930 polski rząd, wobec rosnącej emigracji do Ameryki Północnej i Południowej, zdecydował się na zakup istniejącej linii żeglugowej (wraz ze statkami i istniejącym aparatem organizacyjnym) z prawem korzystania z przystani w Nowym Jorku. Po niepowodzeniu rokowań z Niemcami wybrano duńskiego armatora Kompanię Wschodnio-Azjatycką (The East Asiatic Company Limited – EAC, Det Østasiatiske Kompagni) w Kopenhadze, który dysponował czterema parowymi statkami pasażerskimi o nazwach Latvia (ex- Rossija, zbud. 1908), Polonia (ex-Kursk, zbud. 1910), Estonia (ex- Car, zbud. 1912) i Lithuania (ex- Carica, zbud. 1915). Dla ich eksploatacji Det Østasiatiske Kompagni utworzyła osobne towarzystwo Bałtycko-Amerykańską Linie (Baltic America Line, BAL), która w latach 20. pływała na liniach między Gdańskiem i Lipawą, a Nowym Jorkiem i Halifaxem.

Rodzina Berka Rybaka podczas przeprowadzanego spisu mieszkańców, mieszkała pod adresem 446 Berriman Street, w dziewięciopiętrowym budynku zbudowanym w 1927 r., położonym w dzielnicy East New York na Brooklynie, w stanie New York.

Podane w spisie informacje dotyczące teściowej Berka Rybaka, a matki jego żony Bessie, z domu Zylbersztejn, nie zgadzają się ze stanem faktycznym. Pomijając inne imię i nazwisko (które mogła zmienić), w spisie występuje jako Sarah Silverstein, podczas gdy matka żony Berka nazywał się Chana Fejga Zylbersztejn, nie zgadza się jej data urodzenia. Matka Basi Blumy Zylbersztejn (co wynika z jej aktu urodzenia) w chwili przyjścia na świat Basi Blumy, w 1900 r. miała 42 lata. Musiałaby być urodzona w 1858 r., więc w 1950 r. miałaby 92 lat. Trudno pomylić 92-letnią kobietę z 65-letnią. Najprawdopodobniej podano więc błędną informację przy sporządzaniu aktu urodzenia Basi Blumy Zylbersztejn odnośnie wieku jej matki.

Jankiel Zylbersztejn w 1936 r. miał 82 lata, urodzony był więc w 1854 r. Może zasugerowano się jego wiekiem i wiek matki dziecka wpisano odpowiadający wiekowi ojca. Przyjmując za właściwy wiek matki Basi Blumy, podany w arkuszu spisowym w 1950 r., to w chwili urodzenia dziecka miałaby 15 lat. Teoretycznie jest to możliwe, tyle że różnica wieku pomiędzy ojcem Basi Blumy, a jej matką wynosiłaby 31 lat.

Nie udało się ustalić daty wyjazdu do Stanów Zjednoczonych Chany Fejgi Zylbersztejn – matki Basi Blumy ani odnaleźć listy pasażerskiej, z której wynikałyby jakieś dane jej dotyczące.

Arkusz spisu mieszkańców z 1950 r. ³⁰

³⁰ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:6XT1-88JS>

Na tym emigracyjne losy Basi Blumy Zylbersztein miały się zakończyć, ponieważ mimo dużego zaangażowania i poświęconego czasu na poszukiwanie informacji o niej i jej rodzinie, nie udało mi się nic więcej ustalić. Czułem pewien niedosyt, że nie ustaliłem miejsca wiecznego spoczynku Bessie i jej męża Berka Rybaka. Nigdzie bowiem nie odnalazłem informacji o ich śmierci. Odłożyłem opracowywany materiał do późniejszego przejrzenia i wybrałem się na koncert do Filharmonii Łomżyńskiej. Mimo dopływającej z estrady do moich uszu, wspaniałej włoskiej muzyki z lat 60-tych, w głowie gdzieś kłębiły się myśli krążące wokół Basi Blumy Zylbersztein. Trudno było się od nich uwolnić i nagle pojawiła się myśl tak prosta i oczywista, że nie mogłem pojąć, dlaczego wcześniej tego nie zrobiłem.

Po powrocie do domu natychmiast zacząłem przeszukiwać nowojorskie cmentarze. Zdawałem sobie sprawę, że to szukanie igły w stogu siana, ale coś mnie do tego pchało i nagle..., aż trudno było uwierzyć własnym oczom. JEST. Na cmentarzu New Montefiore w West Babylon, na Long Island, New York, pod rozłożystymi świerkami, w sekcji nr 6, w szóstym rzędzie, stoi nagrobek oznaczony numerem 3R, upamiętniający miejsce wiecznego spoczynku Bessie i Bena Rybaków.

Miejsce wiecznego spoczynku Basi Blumy Zylbersztein i jej męża i Berko Rybaka³¹

Kiedy przybliżyłem obraz, żeby przeczytać napisy umieszczone na tablicach, nagle uzmysłowiłem sobie, że grób Basi Blumy Zylbersztein odnalazłem dokładnie w trzydziestą drugą rocznicę jej śmierci. Długo wpatrywałem się w napis na nagrobku: „Ukochanej żonie,

³¹ <https://www.findagrave.com/memorial/149198108/bessie-rybak>

oddanej matce i prababci. Odeszła 11 stycznia 1992 r.” Przeżyła 92 lata. Zastanawiałem się, czy jest to przypadek, czy jakaś wyższa siła spowodowała, że właśnie 11 stycznia odnalazłem miejsce wiecznego spoczynku osoby, której losy odkrywałem powoli, składając w jedną całość informacje wyczytane w znalezionych dokumentach, które jak drobne puzzle trzeba było dopasować i zestawić ze sobą tak, aby wyłonił się z nich choćby częściowy obraz jej życia.

Mąż Basi Blumy Zylbersztejn, Ben Rybak odszedł 25 listopada 1969 r., w wieku 60 lat³². Basia (Bessie) przeżyła go o 23 lata. Po jej śmierci na zawsze spoczęli obok siebie.

Ben Rybak	
BIRTH	unknown
DEATH	25 Nov 1969
BURIAL	New Montefiore Cemetery West Babylon, Suffolk County, New York, USA
PLOT	Block: 2, Row: 6, Grave: 3R, Section: 6, Society: WISOKO-MAZOWIETZKER & GATCHE
MEMORIAL ID	149198102 · View Source

Na tym samym cmentarzu znajduje się grób Sary Silverstein. Prawdopodobnie jest to grób Chany Fejgi Zylbersztejn – matki Basi Blumy.

³² <https://www.findagrave.com/memorial/149198102/ben-rybak>

Sarah Silverstein

BIRTH	unknown
DEATH	26 Jul 1988
BURIAL	New Montefiore Cemetery West Babylon, Suffolk County, New York, USA
MEMORIAL ID	151789020 · View Source

Łomża, styczeń 2024 r.

